

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Voorwoord

Niet vaak tref ik een parel aan in de literatuur. Dit keer de novelle *Andermans huis* van Silvio d'Arzo (2008). Het verscheen onder verschillende titels en werd voor het eerst uitgegeven in 1952. In het gehucht Montelice, zeven huizen in de Apennijnen, ziet de pastoor op een dag een oude vrouw bij het kanaal. Dagelijks legt zij met haar geit door de kou van de vallende winter vele kilometers over het bergpad af om bij de wasplaats te komen. Daar wast ze de kleren van de dorpsbewoners. De pastoor van het dorp raakt door haar geboeid. Schoorvoetend ontstaat een contact tussen hen. Dan stelt zij hem, na lang dralen, een vraag die de pastoor volledig in vertwijfeling brengt.

In dit nummer staat het thema 'Stervenswens en rouw' centraal. De wens van cliënten een einde aan hun leven te maken, brengt doorgaans ook therapeuten in verlegenheid. Het kan gaan om suïcidale cliënten of om mensen die hun leven als zinloos lijden ervaren en hulp vragen om, als de vrouw in het verhaal, waardig te mogen sterven. Het antwoord op deze vraag is niet eenvoudig, zo laat het toegenomen maatschappelijke debat van de laatste jaren zien.

Dit jaar werd een *Multidisciplinaire richtlijn diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag* ontwikkeld. Vooruitlopend op de verschijning van de definitieve versie ervan beschrijven twee auteurs hun ervaringen uit de praktijk. *Meerdinkveldboom*, zelf betrokken bij de ontwikkeling van de richtlijn, pleit bij volwassen cliënten voor een confronterende aanpak vanuit een strategisch referentiekader. Zo adviseert hij om niet tegen de doodswens in te gaan, maar deze zo te bespreken dat de ambivalentie rond de doodswens weer voelbaar wordt. *Cornelis* illustreert hoe het systeem kan worden betrokken aan de hand van een casus bij de spoedeisende psychiatrie. Al verschilt hun aanpak, beide auteurs maken duidelijk hoe belangrijk het is een werkrelatie met een suïcidale cliënt op te bouwen.

In de rubriek Professie en Persoon komt Manu Keirse aan het woord in een interview met *Hanneke Lafeber*. Zijn aandachtsg gebied is rouw en verliesverwerking. Als psycholoog in een medische setting heeft hij veel mensen met verlieservaringen begeleid. Zijn meest recente boek gaat over het omgaan met de eigen stervenswens en die van belangrijke naasten.

In de rubriek Onderzoek Gesignaleerd rapporteert *Bonnewyn* over de stervenswens bij ouderen met een psychiatrische stoornis. Zo gaat het vooral om depressieve ouderen, die geen verbondenheid meer voelen met hun naaste omgeving. Bonnewyn breekt een lans voor een gezinstherapeutische setting

waarin de oudere met de kinderen terugblijkt op het leven en het geleden verlies.

In de rubriek Congressen de verslaglegging van vier congressen. *Haks* doet verslag van een workshop van Glenda Fredman, waarin op creatieve manieren invulling werd gegeven aan het begrip emotie. *Cornelis* staat stil bij de masterclass 'Dialectiek tussen spreken en niet-spreken' van Peter Rober, en de tweedaagse masterclass van Jaakko Seikkula over de Open Dialoog-benadering. In beide lijkt de ontwikkeling van een therapeutische attitude die open staat voor de meerstemmigheid van het systeem en de innerlijke stem van de therapeut zelf belangrijk te zijn.

Dewitte en *Hellemans* rapporteren hun ervaringen tijdens een studiedag van William Pinsof over zijn Systemic Therapy Inventory of Change, een onderzoeksinstrument om therapeutische veranderingen in het hele systeem in kaart te brengen. In het tijdperk van *routine outcome monitoring* kan de ontwikkeling van een dergelijke systeemgerichte vragenlijst een welkome aanvulling zijn.

Aansluitend bij het thema van dit nummer een kort signalement van David Vann's autobiografische boek *Legende van een zelfmoord*, en een recensie van *Suicidepreventie in de praktijk* van Ad Kerkhof en Bert van Luyn. Recensent *Cornelis* prijst ondermeer de overzichtelijkheid en uitwerking van de diverse behandelstrategieën in dit laatste boek, maar mist in de aanpak het actief betrekken van het systeem als vangnet en draagvlak voor verandering.

Tot slot bespreekt *De Tempe Het gelaagde brein* van directief therapeut Martin Appelo, gepresenteerd tijdens het symposium 'Discipline in de zorg'. We worden ervoor gewaarschuwd de plooibaarheid van onze cliënten niet al te hoog in te schatten. Het brein is lui en therapeutische verandering vereist gedegen training van de prefrontale kwab. Tijdens het symposium kwamen diverse gezichtspunten naar voren over wat te doen als therapeutische verandering uitblijft.

Wij hopen dat dit laatste nummer van 2011 u met inspiratie en levenslust vervult!

Christien de Jong

Literatuur

D'Arzo, S. (2008). *Andermans huis*. Amsterdam:Van Genneep.